

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань правової політики

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-35-84

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення належного повідомлення учасників судового процесу та направлення копій судових рішень (реєстр. № 4360 від 11 листопада 2020 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України від 13 листопада 2020 року Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення належного повідомлення учасників судового процесу та направлення копій судових рішень (реєстр. № 4360 від 11 листопада 2020 року), поданий народними депутатами України Стефанчуком М.О. та іншими (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою метою прийняття Законопроекту є забезпечення швидкого та своєчасного отримання учасниками судових процесів процесуальних документів та зменшення видатків судових установ на послуги поштового зв'язку.

Законопроектом запропоновано такі новації: виключено обов'язок подання письмової заяви про sms та e-mail підписку і встановлено, що контактні дані, а саме номер мобільного телефону та адреса електронної пошти, зазначені у позовній заяві, апеляційній скарзі (які є їх обов'язковими реквізитами) можуть використовуватись судами для здійснення викликів та надсилання судових рішень; встановлено, що вручення викликів, повідомлень, судових рішень на електронну адресу, зазначену в заявах по суті справи, а судові виклик, повістка, судові рішення вважатимуться належним чином надісланими та врученими, у разі наявного у суду електронного підтвердження про дату та час їх направлення або електронного підтвердження про отримання тексту електронного документа відповідальною особою установи; передбачено, що копія судового рішення надіслана на електронну адресу, зазначену в заявах по суті справи вважатиметься належно врученою.

Розглядаючи законопроекти, Комітет з питань правової політики виходить з такого.

Відповідно до приписів Основного Закону України в Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну

силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (статті 8).

Положеннями Конституції України передбачено, що питання судоустрою та судочинства визначаються виключно законами України (пункт 14 частини першої статті 92).

Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України з Європейським Союзом дійшов висновку, що Законопроект за своєю метою не суперечить цілям Угоди про асоціацію, проте не відповідає міжнародно-правовим зобов'язанням України та потребує доопрацювання з метою уникнення можливого порушення права людини на справедливий розгляд справи.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету за наслідками розгляду Законопроекту дійшов висновку, що він не матиме впливу на показники бюджету.

Офіс Генерального прокурора, опрацювавши положення Законопроекту, висловив ряд зауважень до них, зокрема, зазначив, що загальним недоліком законопроектів, які запроваджують офіційні електронні адреси, є відсутність комплексного підходу до запровадження електронного руху документів під час судового провадження. Крім того, зазначено, що не можна погодитися із зобов'язанням використовувати автоматично присвоєні офіційні електронні адреси, оскільки це містить ризики порушення прав особи. Така позиція також обґрунтовується недостатнім рівнем діджиталізації, особливо серед осіб похилого віку, та доступу до Інтернет-мережі, передусім у сільській місцевості, а також відсутністю іменної реєстрації пристроїв зв'язку. Водночас, звертається увага на те, що Законопроект не містить застережень щодо використання офіційної електронної адреси у справах, матеріали яких містять державну таємницю.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини підтримує прийняття Законопроекту 4360 за умови врахування висловлених зауважень.

Міністерство юстиції України, розглянувши положення Законопроекту, висловило ряд зауважень, а також зазначило, що відповідно до пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України одним з основних засад судочинства є забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення. Передбачений Законопроектом механізм вручення судового рішення у цивільному та господарському судочинстві містить ризики порушення прав учасників судового розгляду на апеляційне оскарження судових рішень, оскільки у разі непідтвердження отримання судового рішення факт набрання ним законної сили, з наступними правовими наслідками, ставиться в залежність від факту складення довідки секретарем судового засідання. Якщо в адміністративному судочинстві передбачення такого механізму вручення судового рішення може бути виправданим, оскільки відповідачем є суб'єкт владних повноважень, який має

офіційну електронну адресу, то такі зміни в ЦПК та ГПК, на думку Мін'юсту, потребують виваженого підходу.

Національна асоціація адвокатів України, здійснивши правовий аналіз Законопроекту, в цілому підтримує ідею прийняття законопроекту, спрямованого на оптимізацію документообігу та законодавче врегулювання використання офіційних електронних адрес учасниками судового процесу в цивільному, господарському та адміністративному судочинстві. Разом з тим, вважає за доцільне висловити ряд зауважень та пропозицій.

Інститут законодавства Верховної Ради України (далі – Інститут законодавства), підтримуючи в цілому прагнення щодо вдосконалення нормативного регулювання відносин комунікації у сфері організації та діяльності юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців, адвокатів, арбітражних керуючих та інших осіб, на підставі проведеного правового аналізу положень Законопроекту висловив ряд зауважень та пропозицій до нього, а також зазначив, що підготовка пропозицій щодо вирішення порушених у проекті питань потребує виваженого всебічно обґрунтованого підходу з урахуванням складової інформаційної безпеки та захисту інформації, має базуватися на твердій правовій платформі.

Головним науково-експертним управлінням Апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ) проаналізовано положення Законопроекту та висловлено ряд зауважень і пропозицій до нього. Зокрема зазначено, що у Законопроекті запропоновано зміни до частини шостої статті 251 КАСУ, частини шостої статті 128, частини шостої статті 272 ЦПК, частини шостої статті 242 ГПК, якими визначається, що судова повістка або судові рішення надсилаються на офіційну електронну адресу учаснику судового процесу, який повинен негайно підтвердити суду про отримання такої повістки або рішення суду електронною поштою або телефоном. Також у цих змінах пропонується встановити, що в разі, якщо протягом дня, наступного за днем надсилання тексту повістки, підтвердження від учасника судового процесу не надійшло, секретар судового засідання складає про це довідку, що приєднується до справи і підтверджує належне повідомлення учасника судового процесу про дату, час і місце судового розгляду. В такому випадку повістка вважається врученою з моменту складання секретарем судового засідання відповідної довідки. На думку ГНЕУ, подібний спосіб вручення повідомлення про дату, час і місце судового розгляду не враховує положень статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка передбачає право учасника судового розгляду на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним безстороннім судом. Це створює загрозу порушення прав учасника процесу на відкритість інформації щодо справи, які полягають в тому, що ніхто не може бути позбавлений права на інформацію про дату, час і місце розгляду своєї справи або обмежений у праві отримання в суді усної або письмової інформації про результати розгляду його судової справи (ч. 1 ст. 9 ГПК, ч. 1 ст. 8 ЦПК, ч. 1. ст. 11 КАС). При цьому, у змінах до статті 127 КАС (де йдеться про визначення часу вручення повістки) відсутні положення про складання секретарем судового засідання відповідної довідки.

Крім того, на адресу Комітету надійшло ряд листів від апеляційних судів, які висловились на підтримку Законопроекту 4360.

Разом з тим, варто звернути увагу, що на розгляді Верховної Ради України перебувають два законопроекти за реєстр. №№ 3860, 3860-1, метою яких також є врегулювання питання використання офіційної електронної адреси в судочинстві. Крім того, опрацювавши вказані законопроекти, Комітет вважає за доцільне внести на розгляд парламенту доопрацьований законопроект, який має більш комплексний підхід до вирішення порушеного питання.

На підставі викладеного вище, Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення належного повідомлення учасників судового процесу та направлення копій судових рішень (реєстр. № 4360 від 11 листопада 2020 року), поданий народними депутатами України Стефанчуком М.О. та іншими, за результатами розгляду в першому читанні відхилити.

2. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити голову підкомітету з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини та альтернативного розв'язання спорів Бабія Р.В.

Голова Комітету

А.Є. КОСТІН

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Костін Андрій Євгенович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B0400000053E22E0027179400
Дійсний до: 28.04.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 04-26/03-2021/181124 від 03.06.2021

529796